

Voorwoord

Cahiers Inlichtingenstudies
BISC nr. 9
p. 7-10
© Gompel&Svacina
ISBN 978-94-6371-052-7

MARC COOLS¹, EMMANUEL DEBRUYNE², ANDRÉ LEMAÎTRE³, VEERLE PASHLEY⁴ &
DAVID STANS⁵

Het is voor ons steeds opnieuw een eer en een genoegen om een nieuw nummer te mogen inleiden, dit maal het negende van de 'Cahiers inlichtingenstudies – Cahiers des études de renseignement'. Deze cahiers van het 'Belgian Intelligence Studies Center' of BISC zijn het resultaat van de inzet van een aantal praktijkmensen en academici die een wetenschappelijke belangstelling aan de dag leggen voor het ruime domein van de inlichtingenstudies. Dit negende nummer bewijst dat we opnieuw in ons opzet zijn geslaagd.

Het BISC is vandaag een inhoudelijk autonoom functionerende groep, operationaal gedragen door de Universiteit Gent en de Université de Liège. Guy Rapaillé, voorzitter van het Vast Comité van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten, neemt binnen het BISC de taak van voorzitter op.

Van in het begin werd de keuze gemaakt om het BISC naar vorm en inhoud Belgisch te maken. Dit resulteert in het gegeven dat elkeen er in de gesproken en geschreven tussenkomsten zijn eigen moedertaal hanteert met erkenning van de gelijkwaardigheid van de andere talen. Het BISC kent bijgevolg verschillende werktalen en dit verklaart meteen waarom de cahiers door het leven gaan als *Cahiers inlichtingenstudies – Cahiers des études de renseignement*.

Het BISC organiseert jaarlijks minstens twee studiedagen omtrent thema's die passen in het concept van de inlichtingenstudies. Dit betekent onderwerpen die verband houden met het historisch, het juridisch, het functionerings- en/of het sociaal wetenschappelijk bestuurlijk kader.

-
- ¹ Professor en in de vakgroep criminologie, strafrecht en sociaal recht, Universiteit Gent en in de vakgroep criminologie, Vrije Universiteit Brussel.
- ² Onderzoeksassistent, Université Catholique de Louvain.
- ³ Professor criminologie, Institut des Sciences Humaines et Sociales, Université de Liège.
- ⁴ Assistent in de vakgroep criminologie, strafrecht en sociaal recht, Universiteit Gent en vrijwillig wetenschappelijk medewerker in de vakgroep criminologie, Vrije Universiteit Brussel.
- ⁵ Professor sciences politiques, Université de Liège.

De reeds georganiseerde studiedagen zijn: ‘Inlichtingen- en veiligheidsdiensten: geschiedenis en vooruitblik’, ‘Ethiek en inlichtingen: oxymoron?’, ‘Overheden en economisch inlichtingenbeleid in België’, ‘Cyberthreats – Cyberdefence – Cyberwar: Pearl Harbor or a death of a thousand cuts’, ‘Chronique de ma guerre cachée – Kroniek van mijn verborgen oorlog’, ‘Spionage tijdens en na de Koude Oorlog ‘revisited’ – L’espionnage durant et après la guerre froide ‘revisited’’, ‘D-day minus x – intelligence activities along and over the Atlantikwall’, ‘Building Belgium’s Cyber Intelligence Knowledge Capacity’, ‘185 jaar VSSE – 70 jaar KUIAD – 5 jaar BISC’, ‘Inlichtingen- en actieagenten tijdens WOII’, ‘Jubileumcolloquium 185 jaar Veiligheid van de Staat, 100 jaar militaire veiligheid, 70 jaar KUIAD en 5 jaar BISC Past and futures’, ‘The private cold war in Western Europe’, ‘Big data et les services de renseignement: perspectives et défis à venir’, ‘Managing uncertainties. The protection of critical infrastructures and intelligence services’ en ‘Counter Insurgency’.

In het BISC is de inlichtingengemeenschap en de academische wereld actief. Vooral naar deze eerste groep enthousiastelingen gaat onze persoonlijke dank en wetenschappelijke erkenning en waardering uit. Na jaren actief te zijn werd besloten het BISC structureel te reorganiseren en te werken met enerzijds een raad van bestuur of ‘conseil d’administration’ en met anderzijds een wetenschappelijke en begeleidingsraad of ‘conseil scientifique et de pilotage’.

In alfabetische volgorde zijn de volgende collega’s lid van de raad van bestuur: Marc Cools (Universiteit Gent en Vrije Universiteit Brussel), Emmanuel Debruyne (Université Catholique de Louvain), Nicolas Defraigne (Inlichtingen- en Veiligheidsschool), Frank Franceus (Vast Comité van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten), Guy Goemanne (Algemene Dienst Inlichtingen en Veiligheid), André Lemaître (Université de Liège), Robin Libert (Veiligheid van de Staat), Felix Nkundabagenzi (Coördinatieorgaan voor de Dreigingsanalyse), Veerle Pashley (Universiteit Gent en Vrije Universiteit Brussel), Guy Rapaille, (Vast Comité van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten), David Stans (Université de Liège) en Kathleen Van Acker (Algemene Dienst Inlichtingen en Veiligheid).

Hetzelfde gaat op voor de collega’s in de wetenschappelijke en begeleidingsraad: Sven Biscop (Egmont Instituut), Frank Claeys (Algemene Dienst Inlichtingen en Veiligheid), Vivianne Deckmyn (BIM-Commissie), Derrick Gosselin (Universiteit Gent en Oxford University), Jelle Janssens (Universiteit Gent), Thierry Piette (Inlichtingen- en Veiligheidsschool), Jaak Raes (Veiligheid van de Staat), Claude Van de Voorde (Algemene Dienst Inlichtingen en Veiligheid), Renaat Vandecasteele (Veiligheid van de Staat), Rudi Van Doorslaer (Universiteit Gent), Paul Van Tigchelt (Coördinatieorgaan voor de Dreigingsanalyse) en Alain Winants (Hof van Cassatie en Vrije Universiteit Brussel).

Met betrekking tot de ‘Cahiers inlichtingenstudies – Cahiers des études de renseignement’ werken we met een wetenschappelijke redactie, een redactie BISC, een wetenschappelijk leescomité en correspondenten. We verwelkomen José-Miguel Palacios Coronel (Universitat Oberta de Catalunya en UJRC-UC3M Madrid) en Philippe Hayez (Sciences Po Paris School of International Affairs) als nieuwe correspondenten. Tevens werd ook de beslissing genomen om elke twee jaar een prijs te geven aan de studenten die de beste nederlandstalige en franstalige masterproef in relatie tot de inlichtingenstudies

hebben geschreven en verdedigd. De prijs impliceert een publicatie in de vorm van een artikel in de cahiers en dit in de andere landstaal dan de oorspronkelijke werktal.

De bekendheid van het BISC bij buitenlandse collega's heeft er ook toe geleid dat een eerste 'memorandum of understanding' werd getekend in Zagreb in Kroatië met het 'Hybrid Warfare Research Institute' onder leiding van Gordan Akrap. Dit op initiatief van onze correspondent Sven Dekleva.

Inhoudelijk heeft dit cahier een bijzondere opdracht. Onze voorzitter, Guy Rapaille, neemt na een indrukwekkende loopbaan (ambtenaar bij Financiën – Directe Belastingen, substituut Procureur des Konings, substituut Procureur-generaal en Advocaat-generaal) afscheid van het beroepsleven, maar wordt unaniem voorgesteld en aanvaard als erevoorzitter van het BISC. Met een beperkte en enthousiaste groep collega's werd beslist deze negende publicatie aan hem op te dragen. Door de professionele bescheidenheid die Guy Rapaille zo menselijk siert, wisten we dat een 'liber amicorum' hem niet zou bekoren. In die optiek werd buiten zijn medeweten om toch beslist hem met dit nummer meer dan ooit in de schijnwerpers te plaatsen. Het door Frank Franceus genomen initiatief droeg vanaf dag één onze overtuigde instemming.

De negende editie van de *Cahiers inlichtingenstudies – Cahiers des études de renseignement* bestaat uit twee delen.

Het eerste deel bestaat uit het *Liber Amicorum* voor Guy Rapaille. We geven een kort overzicht van zijn prestaties en lichten enkele foto's toe die beschouwd kunnen worden als hoogtepunten uit zijn carrière. Verder hebben enkele BISC-bestuursleden teksten geschreven ter ere van Guy Rapaille. Het betreft reflecties over de huidige en toekomstige samenwerking met onze voorzitter.

Het tweede deel bestaat uit artikelen die geschreven zijn in het kader van de 'methodologie inlichtingenstudies'. Vooreerst licht Vivianne Deckmyn de '*Bijzondere inlichtingenmethoden na de nieuwe wet houdende de regeling van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten*' toe. Ze geeft een diepgaande analyse over de nieuwe wet en haar toepassingsgebieden. Deze bijdrage kadert perfect in de juridische benadering van inlichtingenstudies.

Daarnaast zoomen Emmanuel Debruyne en Marie Meyer in op '*Histoire d'une démission: Alfred Remy et son passage à la Sûreté publique (1919-1929)*'. Hun artikel bespreekt het verhaal van Alfred Remy bij de publieke inlichtingendienst. De bijdrage kadert binnen historisch-biografisch onderzoek van inlichtingenstudies.

Marion Denis heeft een bijdrage geschreven inzake '*La coopération entre le renseignement et le travail social de rue en matière de lutte contre le radicalisme en Belgique: étude de cas sur le Service de Prévention de la commune de Forest*'. Ze bespreekt de rol van het straathoekwerk in de strijd tegen radicalisme. Hierbij zoomt ze in op de vraag in welke mate er samenwerking mogelijk is met de inlichtingendiensten. Haar bijdrage kadert binnen sociaal onderzoek van inlichtingenstudies.

In '*Academic outreach & partnerships*' geeft Robin Libert een overzicht van onderzoek binnen de inlichtingenstudies én de partnerschappen tussen de inlichtingendiensten én (inter)nationale inlichtingenorganisaties. Daarnaast bespreekt hij de publicaties

en studiedagen die reeds uitgegeven zijn. Het werk geeft een mooi overzicht en is toegankelijk voor onderzoekers, academici en practitioners. Hiermee samenhangend geven Anne Griffin, Jonathan Epstein en Kris Declercq een bespreking van het belang van inlichtingenstudies. Ze doen dit aan de hand van praktijkvoorbeelden.

Verder geven Robin Libert en Kathleen Van Acker een diepgaande bespreking van de *'archieven van de Veiligheid van de Staat en de Algemene Dienst Inlichtingen en Veiligheid'*. Ze bespreken de toegankelijkheid ervan voor onderzoekers en het publiek. Daarnaast geven ze enkele 'tips' voor academici. Hun bijdrage past binnen de historische benadering van inlichtingenstudies, met name archiefonderzoek.

Met betrekking tot de vraag naar het geheime karakter van inlichtingendiensten bespreekt Kathleen Van Acker het belang van transparantie. Ze doet dit aan de hand van een artikel dat de tentoonstelling 'Classified' in 2015 analyseert. In *'100 jaar Militaire Veiligheid: ADIV opent eindelijk zijn deuren'* geeft ze een overzicht van het succes dat de tentoonstelling had op het grote publiek.

Robin Liefferinckx bespreekt de methodologie van *'Wetenschappelijk onderzoek naar IAA'*. Studies inzake Inlichtings- en Actieagenten (IAA) én Inlichtings- en Actiediensten (IAD) hebben ondertussen een vaste waarde gekregen binnen de inlichtingenstudies. De auteur geeft een overzicht van de mogelijkheden voor onderzoekers binnen het thema. Hiermee samenhangend geeft Renaat Vandecasteele een praktisch voorbeeld door een biografisch overzicht te geven van *IAA Margareta Debaene*.

Tot slot geeft Kenneth Lasoen een boekspreking van het werk *'DDR-Spionage: von Albanien bis Grossbritannien'* van auteurs Helmut Müller-Enbergs en Thomas Wegener Friis.